

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

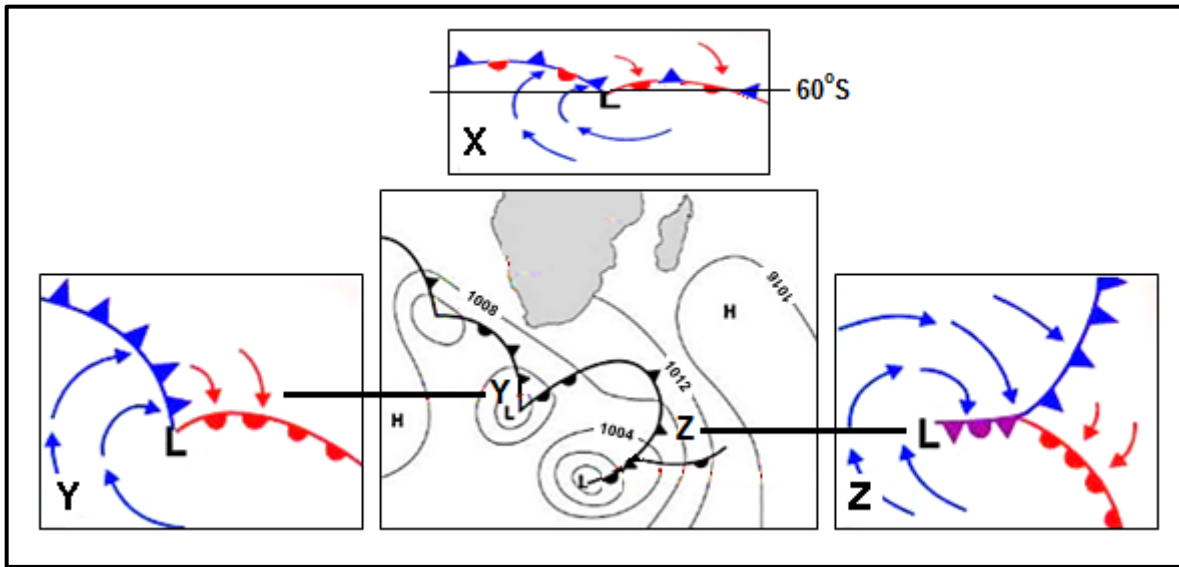
GEOGRAFIE V1

2018

BYLAE

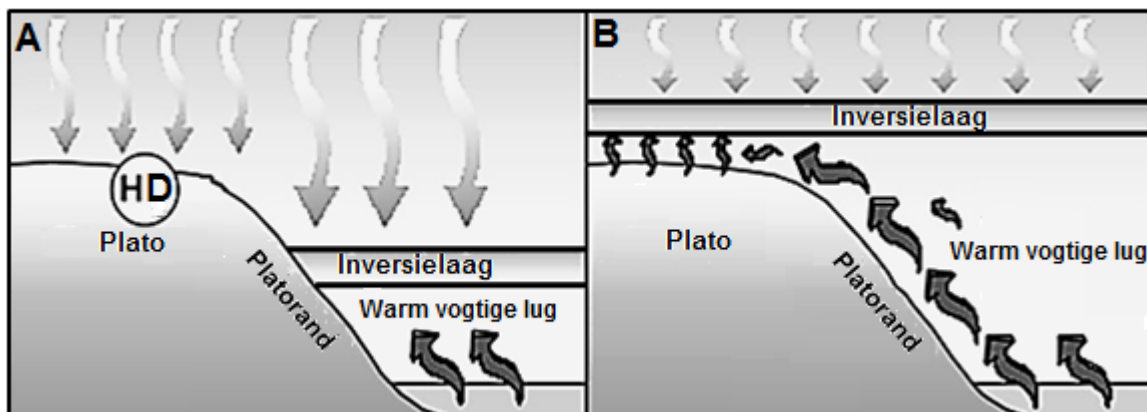
Hierdie bylae bestaan uit 11 bladsye.

FIGUUR 1.1: ONTWIKKELINGSTADIUMS VAN MIDDELBREEDTESIKLONE

[Aangepas uit geography.myschoolstuff.co.za]

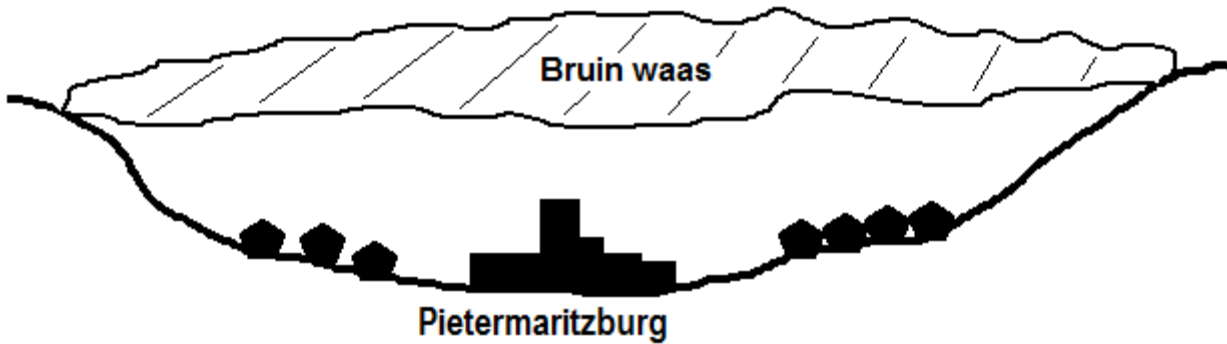
FIGUUR 1.3: INVLOED VAN DIE PLATO OP SUID-AFRIKA SE KLIMAAT

[Bron: <https://www.google.co.za/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&q=+inversion+on+SA>]

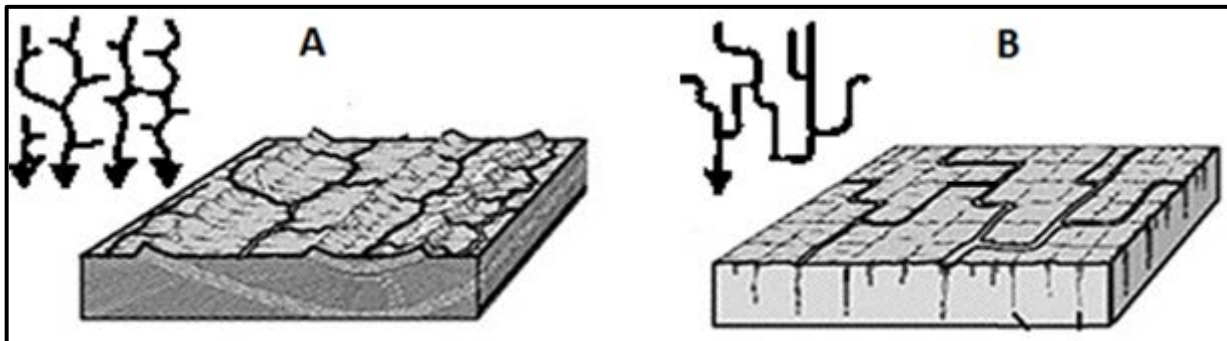
FIGUUR 1.4: VALLEIKLIMAAT

Pietermaritzburg is in 'n vallei geleë. Besoedelingkonsentrasie is tydens die winter die ergste. Besoedelingsdeeltjies word in die vallei vasgevang en kan nie maklik versprei word nie. Hierdie toestand veroorsaak die stad se bekende **bruin waas** wat 'n mengsel van mis en besoedelingstowwe is. Hierdie toestand is hoofsaaklik tussen 08:00 en 11:00 in die winter sigbaar wanneer die stralingsmis nog nie versprei het nie. Dit val ook saam met spitsverkeer, wat 'n skerp styging in besoedelingsvlakke, van tot soveel as 10 keer die normale vlak, skep. Die bruin waas verdwyn na 11:00.

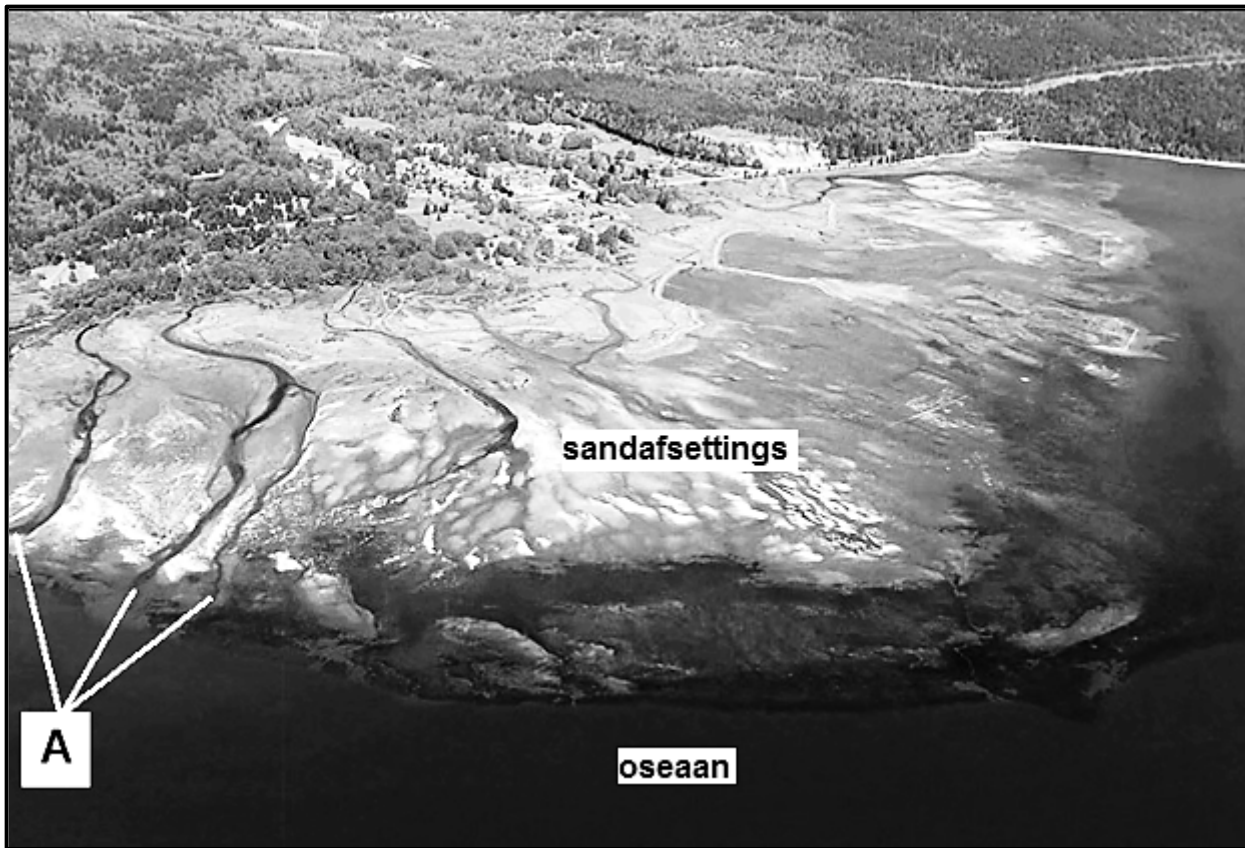
[Aangepas uit News24, met eksaminatorskets]

FIGUUR 1.5: Tipes DREINEERPATRONE

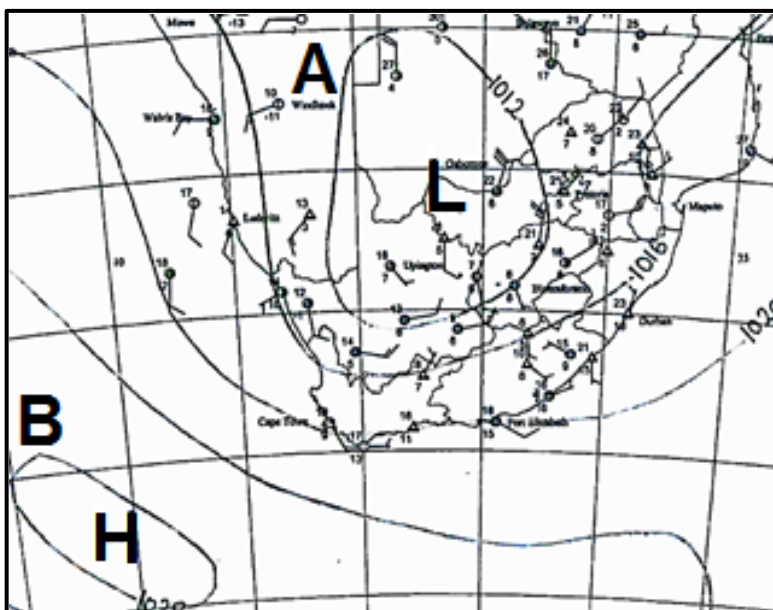
[Bron: <http://slideplayer.com/7545408/24/images/30/Stream+Drainage+Patterns.jpg>]

FIGUUR 1.6: DELTA

[Bron: http://www.pugetsoundnearshore.org/graphics/landforms_deltafan.jpg]

FIGUUR 2.1: LUGDRUKSTELSELS – SOMERTOESTANDE

[Bron: Suid-Afrikaanse Weerdiens]

FIGUUR 2.3: TROPIESE SIKLONE**IS DIT TYD VIR NOG 'N TROPIESE SIKLOON IN SUID-AFRIKA?**

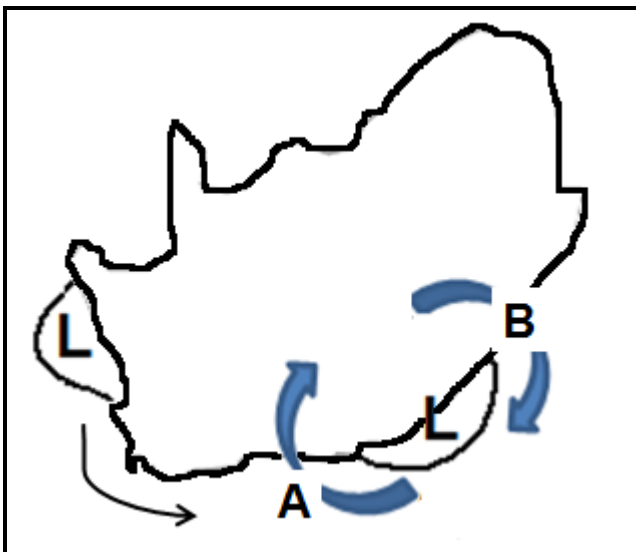
Vrydag 10 Februarie 2017: 15:31

Die meeste Suid-Afrikaners assosieer nie tropiese siklone met ons kuslyne nie, maar dit kan, en beïnvloed wel die oostelike gedeeltes van ons land. Dit is uitsonderlike (buitengewone toestande), met slegs een storm wat die afgelope 33 jaar oor ons landsgrense getrek het.

Huidige toestande toon dat 'n laagdruk oor die sentrale Mosambiekkanaal gaan vorm, en dit sal stadig hierdie naweek en tot vroeg in die komende week in intensiteit verdiep. Waarskuwings om versigtig te wees, is aan mense in verskeie dele van die land uitgereik. Die beweging en intensiteit van hierdie tipes weerstelsels is moeilik om vir meer as 'n paar dae te voorspel.

Teen die tyd wat dit ons bereik, het dit gewoonlik verswak nadat dit oor Madagaskar en Mosambiek beweeg het.

[Aangepas uit eNCA news]

FIGUUR 2.4: KUSLAAGDRUK

[Bron: Eksaminatorskets]

FIGUUR 2.5: DIE LOOP VAN 'N RIVIER

[Aangepas

uit https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/0f/Mulde_%28Fluss%29%2CPralhang%2CGleithang.jpg/1200px-Mulde_%28Fluss%29%2CPralhang%2CGleithang.jpg]

FIGUUR 2.6: MENSLIKE IMPAK OP DIE VAALDAM

RIOOL IN GAUTENG SE DRINKWATER
Sipho Kings, 24 Julie 2015, 00:00

Die dorpie Deneysville is op die oewer van die Vaaldam geleë en word deur strome menslike afval oorweldig. Die dam se miljard kubieke meter water verskaf die meeste van Gauteng se drinkwater. Die fout lê by die dorpie se twee rioolpompstasies en die afvalwateraanleg wat veronderstel is om die afval te suiwer.

Skoon water wat vanaf Lesotho (deur die Hooglandwaterskema) in die Vaaldam invloei, word so erg besoedel dat dit deeglik behandel moet word om weer drinkwater te word. Die meerderheid munisipaliteite rondom die dam oortree die Nasionale Waterwet omdat hulle nie die vrylating van onveilige vlakke van bakterieë, soos E. coli, voorkom nie.

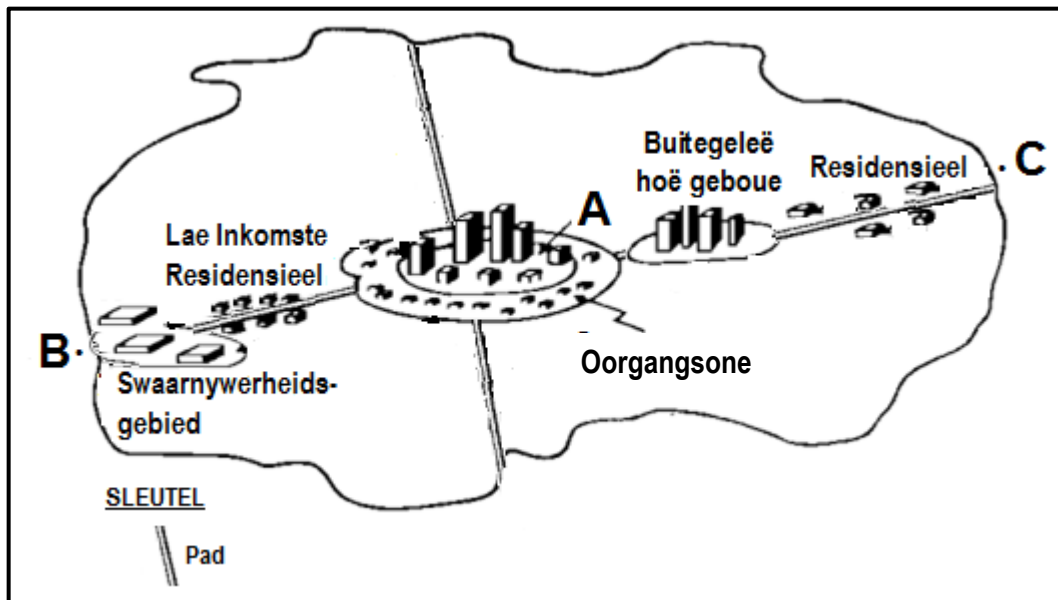
[Aangepas uit <https://mg.co.za/article/2015-07-23-sewage-in-gautengs-drinking-water>]

FIGUUR 3.2: DATA WAT VERBAND HOU MET EKONOMIESE AKTIWITEITE IN SUID-AFRIKA

% verandering per jaar	f ...geprojekteerde syfers									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018f	
Landbou, bosbou en visserye	-0.3	1.3	0.6	1.5	5.6	-8.4	-7.6	3.4	5.4	
Mynbou en uitgrawings	5.3	-0.7	-2.9	4.0	-1.6	3.0	-2.9	0.1	1.6	
Vervaardiging	5.9	2.9	1.9	0.7	0.0	0.1	-0.1	1.4	2.9	
Elektrisiteit, gas & water	2.4	1.4	-0.1	-0.6	0.0	-1.0	-0.5	2.1	4.1	
Handel, spyseniering & verblyf	4.4	3.8	3.6	1.9	1.3	1.4	1.0	1.1	2.5	
Vervoer, berging & kommunikasie	1.7	3.0	2.5	2.0	2.3	1.4	0.5	0.9	2.2	
Finansies, versekering & besigheids-dienste	1.2	4.1	3.0	3.0	2.2	2.8	1.9	2.0	3.6	
Gemeenskaps-, sosiale & persoonlike dienste	0.4	2.4	2.1	1.8	1.4	1.1	1.0	1.2	2.0	
Regering algemeen	2.7	4.5	3.6	3.1	3.0	0.9	1.1	0.6	1.0	
Totale BBP groei	2.9	3.0	2.2	2.3	1.6	1.2	0.4	1.2	2.6	

[Aangepas uit Stats SA (historical data) IDC forecasts]

FIGUUR 3.4: STEDELIKE GRONDGEBRUIKSONES

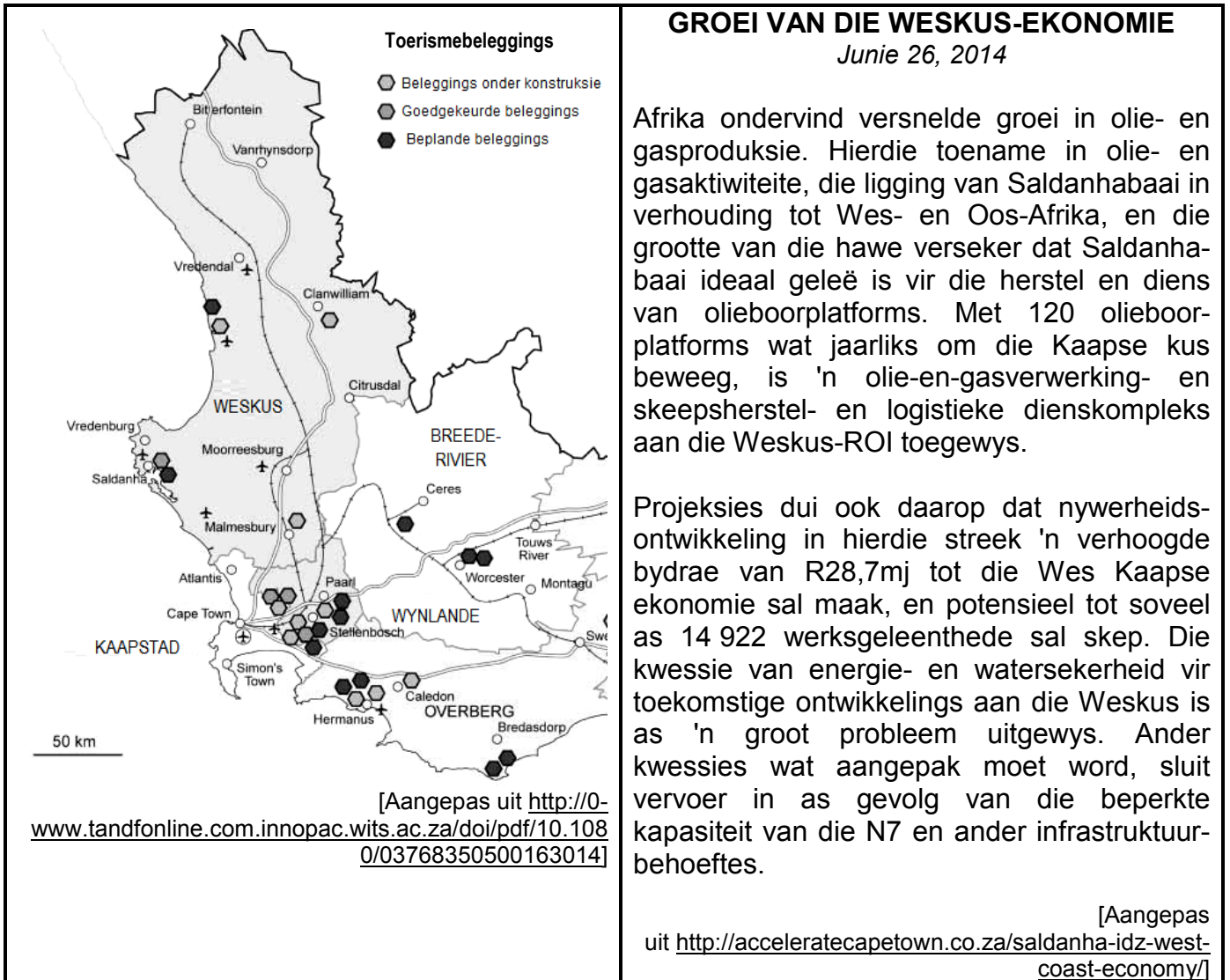
[Aangepas uit <http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/army/accp/in0726/image5.gif>]

FIGUUR 3.5: LANDBOUHANDEL

	UITVOERE	INVOERE
Onverwerk Verwerk	Mielies, suikerriet, druive Wyn, stroop, meliemeel	Rys, koring Koekmeel, ontbytgraan

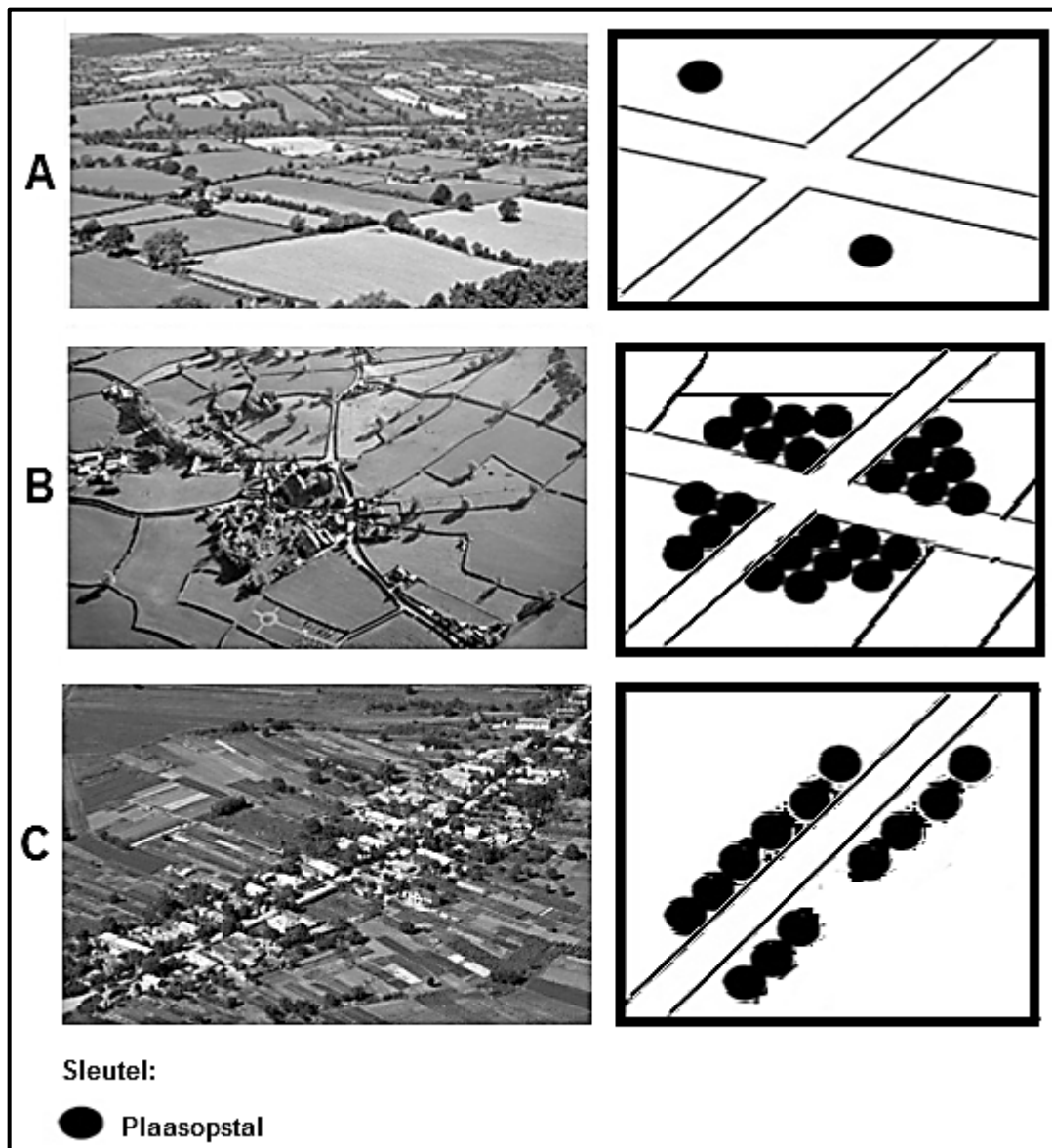
[Aangepas uit News24 Wire]

FIGUUR 3.6: WESKUS-RUIMTELIKEONTWIKKELINGSINISIATIEF

FIGUUR 4.1: LANDELIKE NEDERSETTINGS

[Aangepas uit <https://images.search.yahoo.com/yhs/search; ylt=A0LEVvwh YFZ73sA6rwPxQt.?p=rural+settlement+patterns> en <http://rogpalmer.cantabphotos.com>]

FIGUUR 4.3: INFORMELE NEDERSETTINGS**INFORMELE NEDERSETTINGS**

Ivan Turock: Uitvoerende Direkteur, Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing

Een uit vyf inwoners van Suid-Afrikaanse stede woon in 'n krot, waarvan die meeste in digte informele nedersettings saamgegroepeer is. Hierdie gebiede skep die grootste uitdagings vir die land. Krotbewoners word blootgestel aan swaarkry, onsekerheid en gevare as gevolg van die onhigiëniese en oorbevolkte toestande waarin hulle op ongedienste, en dikwels op ongeskikte grond, lewe. Hulle glo hulle verdien beter, wat in die afgelope paar jaar tot hulle groeiende ontevredenheid (ongelukligheid) en gewelddadige protesaksies gelei het.

[Aangepas uit www.hsrc.co.za]

FIGUUR 4.4: OMGEWINGSONGEREGTIGHEID**OMGEWINGSONGEREGTIGHEID IN SUID-AFRIKA**

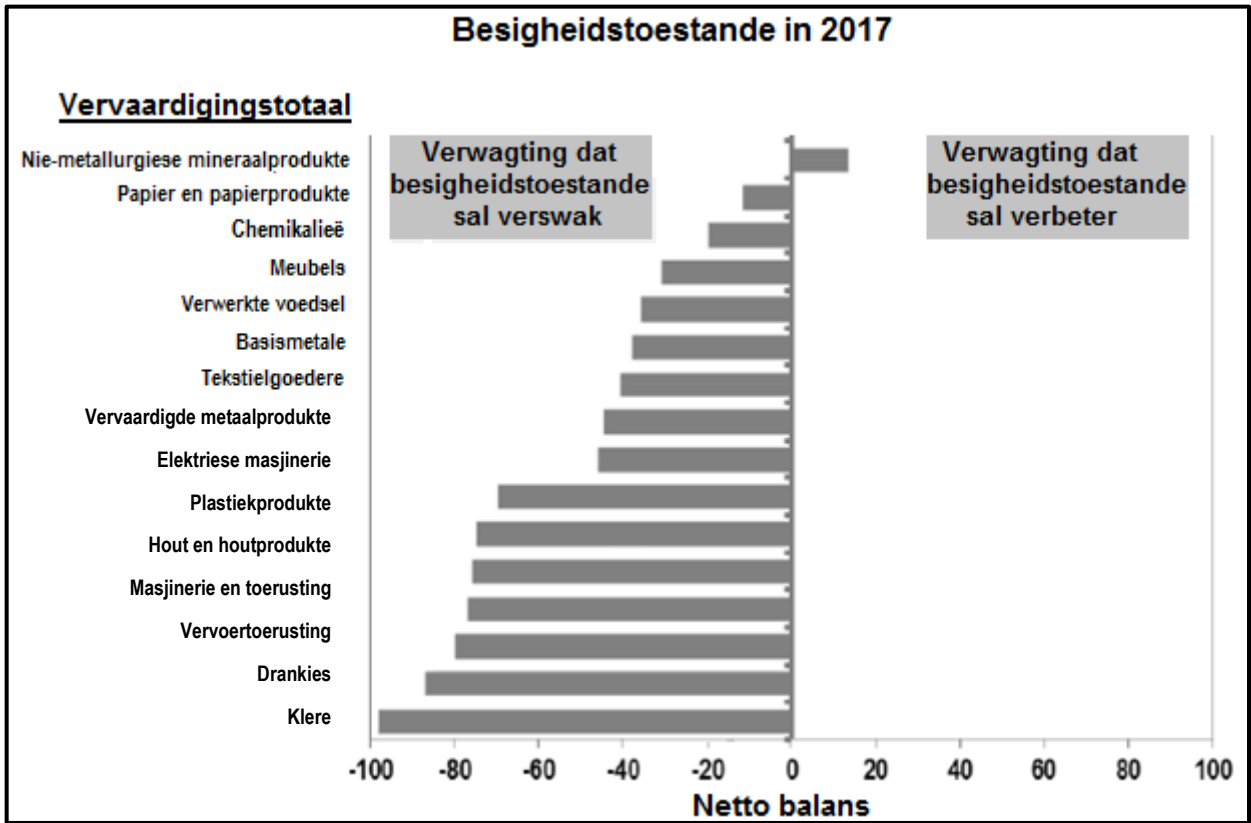
Deur Nezir Sinani

Deur hulle werk by die Medupi-standplaas (mega-steenkoolaangedrewe kragstasie) is Eskom skuldig aan omgewingsongeregtigheid. In Suid-Afrika is dit die armes wat die invloed van die swak lugkwaliteit wat deur steenkoolaangedrewe kragstasies veroorsaak word, moet verdra. Hierdie kragstasies is naby arm mynbougemeenskappe geleë wat in swak geboude huise woon wat min beskerming teen swak lugkwaliteit bied.

Die ligging van die Medupi-kragstasie in die waterskaars Lephalestreek in Limpopo in Suid-Afrika, is nog 'n probleem. Die toename in mynbou- en kragopwekkingsaktiwiteite, het die vraag na water vergroot, dus is daar minder water vir gemeenskappe in die gebied beskikbaar.

[Bron: www.twitter.com/NezirSinani]

FIGUUR 4.5: VERVAARDIGINGSAKTIWITEITE

[Aangepas uit IDC, saamgestel deur BER-data]

FIGUUR 4.6: INFORMELE HANDEL

DIE SLAPENDE REUS – INFORMELE HANDEL IN SUID-AFRIKA
19/04/2017

Die SA voedselmark is R485 miljard werd. 66% hiervan word deur groot supermarkte en kleiner handelsmerksupermarkte (R320 miljard) bygedra; terwyl informele handelaars en groothandelaars tot die res bydra.

Informele kleinhandelafsetpunte het in 2016 die grootste omsetgroei in die kleinhandelvoedselmark aangeteken, veral dié wat fokus op township-toonbankdiens en spaza-afsetpunte.

Toonbankdienswinkels het in baie gedeeltes van die land opgeduik en baie van die eenaars van hierdie winkels is buitelanders. Dit word beraam dat 85% van alle informele winkels tans deur buitelanders bestuur word. Suid-Afrikaners het gekies om eerder hulle eiendom aan hierdie buitelanders te verhuur as om dit vir hulle eie doeleindes te gebruik. Informele handelaars bly gewoonlik op die eiendom en is tussen 05:00 en 22:00 oop vir sewe dae 'n week.

[Bron: <http://www.supermarket.co.za/news-article.asp?ID=6851&CatTags=16-Economic%20factors>]